

**Lasten arvo Raamatussa
ja arvottomuus antiikin pakanuudessa ja
pohjoismaisessa käytännössä**

Juha Molari 2011



I. Antiikin aikana mahdollisuudet syntyvyyden säännöstelyyn olivat rajoitetut. Pakanuuden jaloimmista piireissäkin ei-toivottu vastasyntynyt jätettiin heitteille ja ruokkimatta. Suuret pakanafilosofit opettivat velvoittavasti lasten oikeuksia vastaan, valtion kaikkivaltiuden puolesta, vanhempien tunnesiteitä vastaan.

II. Rooman valtakunnassa vallinnut oikeuskäytäntö pakanallisella aikakaudella pyrki järjestelmällisesti estää ”avioliiton” synnyn oikeudellisena tosiasiana.

III. Raamatun kirjoitukset syntyivät tuossa kauheassa tilanteessa, niin syntyi myös juutalainen ja kristillinen opetusperinne, joka uudisti eurooppalaista ihmis- ja perhekäsitystä vuosisatojen ajaksi, kunnes taas uudestaan yhtä hyvin perhe kuin myös lapsuus ovat joutuneet uhatuksi.

2000-luvun Suomessa on ollut nähtävissä, että lapsista on tullut taas valtiollista kauppatavaraa vahtikoirien valvonnassa. Kukaan suomalainen pappi ei lausunut mitään puolustuspuhetta Rimma ja Anton Salosen kristillisen ortodoksisen uskon hyväksi, vaikka julkinen pakanallinen panettelu oli valtaisa, ikään kuin ”venäläinen uskonlahko” uhkasi ilmeisemmin suomalaista aitoa pakanuutta, jossa ei rukoilla, jossa ei ristiä kanneta. Lähes jo entisenä luterilaisena pappina kysyn, miten tässä on näin käynyt. Eivätkö papit ole lukeneet lainkaan dogmihistoriaansa ja kirkkohistoriaansa, kun he sallivat täydellisesti vaieten, vaikka hyökkäys oli hurja ortodoksista uskoa vastaan. Miksi edes vähemmistövaltuutettu ei reagoinut ortodoksista uskoa leimaavaan kirjoitteluun? Olen itse dokumentoinut tuon kirjoittelun hyvin seikkaperäisesti blogissani 14. kesäkuuta 2010? ("[Venäläinen uskonlahko](#)" suomalaisten toimittajien vihapropagandan käsitteenä) Minä kommentoin siinä vaiheessa jotakin vähän asian johdosta pappina – enää kauan minun ei tarvitse kommentoida pappina, sillä kohta olen entinen pappi. Suomessa papin velvollisuuksiin ja oikeuksiin ei kuulu venäläisten äitien ja lasten oikeuksista puhuminen, vaikka olisi kyse oikeudesta kristilliseen uskoon.

Kuva: Iltalehden propagandaa ortodoksista uskoa vastaan (4.4.2008)

KOTIMAAN UUTISET

Satoja hakemuksia päivässä - VR:n myöhästelykorvausten käsittely ruuhkautunut

Poliisi etsii kahta Metsälän vastaanottokeskuksesta karannutta

Suomi pakkohoitaa psykiatriapotilaita muita enemmän

Pakkausala varoittaa hintojen noususta uuden jätelain myötä

Jarilta leikattiin väärä polvi

Mies löytyi kuolleena skootterin vierestä Ruskolla

Mies meni ladatun aseensa kanssa pitsalle

Junat myöhästelevät Jyväskylän ja Tampereen välillä

Neljä asuntoa tuhoutui rivitalopalossa Kemissä

Pikkupojat aiheuttivat vaaratilanteen

Kiviniemi Ylelle: Persoona mukana työssä

Taloussanomien Kortilla maksaminen voi tulla kohta kalliimmaksi

Neuvottelut pääministerin vaihdoksesta alkuun

HS: Määräaikaiset sairastavat vähemmän

Savon Sanomat: Yli 20 lasta hukkuu joka vuosi

Ilkka Kanerva: Olen hakeutunut ammattiauttajalle

Ajokätkävaurio perui aamujunan Jyväskylän ja Jämsän välillä

Junan ikkuna kivitettiin rikki

Koirapartio paikansi rattijuopon maastosta

Maailman valtiot laitettiin järjestykseen rauhallisuuden mukaan - Suomi yhdeksäs

Paha rekkakolari Porvoonväylällä - Tie poikki, kahdelle vakavia vammoja

Auto putosi seitsemän metriä - Pariskunnalle ei käynyt kuinkaan!

RKP buuasi kokouksen kouluruotsialoitteelle

Vihreä Lanka: Sinnemäki iloittaa keskustajohdon ydinvoimakriittisistä

Mies yritettiin tappaa puukolla Joensuussa

Kokouksen puoluekokous poistaisi pakkoruotsin - Katainen ei

Kiviniemi julkaisi kuvia kotialbumistaan - Katso linkit!

Heinäluoma keskustan uudesta johdosta: Porvariyhteistyö vahvistuu

Liikuttanut Väyrynen vaati Korhoselle arvonpalautusta

Kiviniemi linjapuheessaan: "Me emme häviä"

Suursaari-purjehtijat kärsivät kovasta myrskystä

Kajaanissa ammuttiin asunnon oven läpi

Isä pelkää: Uskonlahko vei pikku-Antonin

Perjantai 4.4.2008 klo 03:53

- Neljävuotias poikani aavisti kohtalonsa, isä paljastaa murtuneena.



KUUKAUDEN PIINA Paavo Salonen ei ole nähnyt poikaansa yli kuukauteen.

Kovia kokeneen isän ääni murtuu, kun hän muistelee viimeisiä pahaenteisiä hetkiä ennen neljävuotiaan Anton-poikansa mystistä katoamista.

Oli maaliskuinen sunnuntai-iltapäivä, ja kokemäkeläinen Paavo Salonen odotteli poikansa kanssa lähikaupungin kadun varteen pysäköidyssä autossa ex-vaimoiaan, jonka oli tarkoitus noutaa poika taas alkuvuikoksi luokseen.

Isä ja poika olivat yhteisen viikonlopun jälkeen hyvällä tuulella. Salonen näppäsi pikku-Antonista valokuvankin, jossa poika vielä hymyilee iloisena.

Yhtäkkiä pojan äiti ilmestyi kadulle kahden tuntemattoman naisen saattelemana.

Salonen ymmärsi heti, että huiveihin kääriytyneet naiset kuuluivat hämmennystä herättäneeseen ulkomaiseen seurakuntaan. Seurakunta oli rantautunut paikkakunnalle pari vuotta sitten. Myös Salosen ex-vaimo oli siihen vastikaan liittynyt.

Vaikka Salonen ounasteli paha, hänen oli pakko antaa Anton-poika äitinsä mukaan, sillä lapsen vanhemmilla on yhteishuoltajuus.

Viimeisen kerran isä kosketti poikaansa, kun tämä yllättäen kipaisi vielä kerran naisten luota takaisin isänsä luokse ja painoi tämän poskelle suukon.

- Vasta myöhemmin ymmärsin, että se oli jäähyväissuukko, Salonen selittää murtuneena.

"Emme palaa enää koskaan"

Muutaman päivän kuluttua Paavo Salonen sai järkyttävällä tavalla selville, mitä hänen pienelle pojalleen oli tapahtunut.

Salonen soitti tavalliseen tapaan ex-vaimolleen kysyäksään, tulisiko hän noutamaan Antonia luokseen viikonlopun viettoon lastentarhasta vai kotoa, kun pojan äiti totesi, ettei tarvitse noutaa enää mistään.

- He olivat kuulemma lähteneet Venäjälle, Salonen kertoo järkyttävän puhelinkeskustelun vaiheita.

- Kun kysyin, milloin he palaavat, ex-vaimoni vastasi, että ehkä kuukauden kuluttua tai ehkä ei koskaan. Eikä minulta ollut kysytty mitään.

Salonen teki rikosilmoituksen poliisille, missä tapausta ryhdyttiin tutkimaan lapsikaappauksena.

Lue perjantain Iltalehdestä lisää isän suuresta hädästä.

MIIA HONKANEN
miia.honkanen@iltalehti.fi
KUVAT
JUHA SINISALO



Vain hetki aiemmin Paavo Salonen otti viimeisen valokuvan Anton-pojastaan vain 10 minuuttia ennen katoamista. (JUHA SINISALO)

1. Kreikkalais-roomalainen pakanaus

1980-luvulla osallistuin keskusteluun lapsen hylkäämisestä antiikissa. Lainaan nyt kursorisesti vanhaa esitelmää, jonka laati *Erkki Koskenniemi*, sittemmin hänestä tuli filosofian lisensiaatti ja teologian tohtori. Kävin silloin keskustelua ”Ekin” kanssa, kun hän laati esitelmäänsä. Täydennän Koskenniemen kuvausta muutamalla muullakin esimerkillä. Näitä vauhdikkaita ja vaikuttavia esimerkkejä olisi vaikka kuinka paljon. Nämä täydennykset ovat vuonna 1995 kirjoittamastani kirjasta. Lisäksi hiukan täydennän silloisia kuvauksia suorilla sitaateilla Raamatusta.

Hellenistisen kauden ja keisariajan pakanalliset lähteet ovat runoudesta ja draamasta, eri kirjailijoiden yksittäisistä lausunnoista ja papyruksista. Nämä kaikki pakanoiden tekstit puhuvat niin terveiden kuin erityisesti vammaisten lasten hylkäämisestä. Komedioiden mukaan erityisesti tyttölasten ankea osa oli joutua tunkiolle.

Kolmannella vuosisadalla eKr. hellenistirunoilija ja epigrammisti, Ateenassa filosofiaa opiskellut Poseidippos (frg. 11) lausuu: *"Köyhäkin elättää pojan, mutta rikaskin hylkää tytön"*. Tämä ei ollut mikään moraalisesti paheksuva lausahdus, vaan elämisen periaate.

Läänin maistraatin johtajan upporikas poika, latinalaisen retoriikan kuuluisa opettaja, keskiplatoninen filosofi Apuleius kirjoitti 100-luvun jälkimmäisellä puoliskolla jKr. teoksessaan *Metamorphoses*, joka tunnetaan myös nimellä *Kultainen aasi*,

"Hänellä oli aviomies, jonka isä matkoille lähtiessään antoi määräyksen vaimolleen ... että jos hän synnyttäisi heikompa sukupuolta olevan, hänet tulisi välittömästi tappaa" (Apul.Metam. 10,23).

Pakanuudessa pidettiin sopivana hylätä lapset: tämä kauhea ilmiö oli yhteinen yhteiskunnan eri kerroksissa. Keisari Augustus määräsi tyttärentyttäreilleen Julialle, että tämä ei saa elättää aviottoman syntynyttä poikaansa.

Roomalainen historioitsija, keisari Augustuksen sisäpiiriin kuulunut Titus Livus kirjoittaa yhdenmukaisesti Augustuksen laajamittaisen valtiollisen propagandaohjelman kanssa, jonka tarkoituksena oli Rooman menneisyyden ihailu, että Frusinossa oli syntynyt isokokoinen lapsi. Merkkien selittäjät sanoivat lasta rumaksi ja kauheaksi enteeksi. Niin lapsi piti viedä pois Rooman alueelta, hukutettava syvään veteen. Nämä valtiolliset propagandaohjelmat tahtoivat kasvattaa vanhempia ja viranomaisia tunteettomuuteen, kun lapsia hylätään rodullisen jalostuksen tavoitteita varten.

Yhä edelleen suuresti arvostettu filosofi, humanismin isäksi kutsuttu Lucius Annaeus Seneca, roomalainen valtiomies, kirjailija, stoalainen filosofi, keisari Neron ministeri, kirjoitti teoksessaan *De ira* (1,15) – siis teoksessa ”Suuttumuksesta”, että viha ei saa vallita ihmistä, vaikka tämä käyttäisi voimakeinoja lastansa vastaan: kyse on yhteiskunnallisen harmonian hyväksi hoitotyöstä, ei suinkaan vihasta, kun heikot ja epämuodostuneet lapset kuristetaan ja hukutetaan.

”Ei kai kukaan vihaa jäseniään, vaikka joutuisi leikkaamaan ne pois? Ei silloin ole kyse vihasta, vaan hoidosta, tosin rajusta. Nujerramme räkyttävän ja purevan koiran, tapamme sonnin, joka ei pysy järjestyksessä, ja pistämme hengiltä ne lauman eläimet, jotka muuten raatelisivat muita. Hirveältä näyttävät eläinten jälkeläiset kuristamme ja hukutamme lapsetkin, jos ne ovat syntyneet heikkoina ja epämuodostuneina. Ei silloin ole kyse vihasta, vaan järjestä, joka ohjaa erottamaan hyödyttömät olennot terveistä.”

Platon ja Aristoteles pitivät lasten heitteille jättämistä luonnollisena. Erityisesti vammaisten lasten hylkääminen olisi Platonin mukaan ihannevaltiossa jopa velvollisuus (Plat. rep. 460 A). Platonin mukaan lapset piti ylipäättänsä ottaa pois vanhemmilta, jotta lapsille ja vanhemmille ei syntyisi tunnesiteitä: valtion piti kasvattaa lapset erillislaitoksissa.

Antiikin suurten filosofien tavoitteita tuki erikoinen parisuhdekäytäntö, jonka oikeudellista luonnetta ei modernissa kristillisessä ja jälkikristillisessä maailmassa ymmärretä riittävästi, kun parisuhteet käännetään omalle äidinkielellemme ”avioliitoksi”. Vain poikkeustapauksissa voidaan puhua ”avioliitosta”, kun yleisin käytäntö oli eräänlainen ”avosuhte”. Vanha roomalainen avioliitto oli ollut manus-periaatteelle rakentunut suhde, jossa oli voimakas perheoikeus ja perheen pään (*paterfamilias*) oikeudet (*patria potestas*), mutta keisarillisella kaudella tämä oikeuskäytäntö oli täysin kadonnut.¹ *Confarraetio* oli vanhin manus-avioliiton muoto ja se edellytti pyhiä seremonioita, mutta vain aristokraatti käytti sitä neljännellä vuosisadalla eKr. Manus-avioliitto saattoi syntyä myös *coemption* avulla, joka tarkoitti eräänlaista kauppaa sukujen välillä. Tämäkin katosi jo klassisella kaudella. Avioliiton ja avosuhteen yhdistelmä oli yleisempi tapa: jos mies eli vuoden naisen kanssa todellisessa avosuhteesta (*in familiam viri transiebat filiaeque locum optinebat*), miehelle syntyi lailliset oikeudet vaimoon. Mutta tämäkin käytäntö katosi jo klassisella kaudella. Avioliiton syntyä vältettiin ns. kolmen yön säännöllä, *trinoctii absentia* (esim. *Lex duodecim tabularum*), jolloin pariskunta oli kolme yötä poissa toistensa luota vuoden aikana eikä syntynyt avoparista avioliittoa. Lopulta ainoa varsinainen suhde keisarien kaudella oli parhaimmassakin tapauksessa *liberum maritagium*,

1

Ks. M. Kaser 1975, *Römisches Privatrecht*.

tosiasiallisesti yksityisoikeuteen kuuluva avosuhde: lapset seurasivat äitiä, lahjat oli kielletty pariskunnan miehen ja naisen välillä, kaikki sopimukset ”avoeron” rajoittamiseksi oli laittomia ja pätemättömiä. Jalkavaimot olivat täysin luvallisia ja yleisiä. Suurelle osaa väestöstä myös avosuhde tässä liberum maritagiumissa oli kielletty, jolloin vain enemmän tai vähemmän julkiset salarakkaat olivat mahdollisia. Myös keisari Augustus hyväksyi konkubiinien (*concupinatus*) järjestelmän. Orjilla ei ollut oikeutta elää edes avosuhteessa, mutta hän saattoi elää *contubernalis*-suhteessa, joka oli satunnaista seksuaalista kanssakäymistä toisen ihmisen kanssa ilman yhteiselämää.

Sanan varsinaisessa oikeudellisessa mielessä avioliitto oli kadonnut jo varsin paljon ennen ajanlaskun alkua. Tällaisessa tilanteessa suuret filosofit opettivat Augustinuksen valtakunnan siunattua menestystä niin että vammaisista tuli luopua ilman tunnevaivoja. Juuri vammaiset tuhoaisivat propagandaohjelmassa luvatusuuren valtakunnan menestyksen. Rooman valtakunnassakin mitä suurimmin arvostettu yhteiskuntafilosofi puhui toki lapsista: antaa vammaisten kuolla ihanneyhteiskunnan tieltä ja annettakoon terveet lapset kasvatettavaksi valtiollisia tarkoituksia varten.

2. Juutalaiset

Tapa hylätä lapset oli israelilaisille tuttu naapurikansojen parista. 100 vuotta ennen Kristusta syntynyt juutalainen Viisauden kirja selittää, että lasten kovien kohtaloiden tähden Jumala rankaisi kanaanilaisia ja antoi maan israelilaisille.

"Sillä pyhän maasi entisiä asukkaita sinä vihasit, noita sääliittömiä lastensa surmaajia. - - - . Ja vanhemmat, jotka surmasivat avuttomat lapsensa, sinä tahdoit hävittää meidän isiemme käten kautta, että maa, joka oli sinulle rakkain, saisi Jumalan lapsista arvollisen väestön." (Viis 11:23–12:6; ks. myös 14:23).

Juutalaisuuden perusvakaumus syntyi Raamatun luomiskertomuksesta, jonka mukaan Jumala rinnastaa vanhemmille syntyvät lapset Jumalan siunaukseen. Lapsissa on kyse Jumalan siunauksesta äidille ja isälle. Tämä juutalainen arvomaailma siirtyi kristinuskoon. Psalmi 127:3 kutsuu lasta Herra Jumalan perinnöksi. Raamatun käsky kunnioita isääsi ja äitiäsi (5 Moos. 20:12), sitoo lapset ja vanhemmat toisiinsa. Lisäksi tämä käsky lupaa hyväksi seuraukseksi em. kunnioituksesta koko kansakuntaan siunauksen.

3. Kristityt

Kristinusko muutti Euroopan tavat: lapsista tuli ihmisiä, Jumalan luomia ihmisiä, Jumalan kuvia, lapset olivat Jumalan siunaus isälle ja äidille. Matteuksen evankeliumin 18 luvun alussa on mitä kovin ja arvovaltais in opetus:

1 Kohta sen jälkeen opetuslapset tulivat Jeesuksen luo ja kysyivät: "Kuka on suurin taivasten valtakunnassa?"

2 Silloin Jeesus kutsui luokseen lapsen, asetti hänet heidän keskelleen 3 ja sanoi:

"Totisesti: ellette käänny ja tule lasten kaltaisiksi, te ette pääse taivasten valtakuntaan. 4 Se, joka nöyrtyy tämän lapsen kaltaiseksi, on suurin taivasten valtakunnassa. 5 Ja joka minun nimessäni ottaa luokseen yhdenkin tällaisen lapsen, se ottaa luokseen minut. 6 Mutta jos joku johdattaa lankeemukseen yhdenkin näistä vähäisistä, jotka uskovat minuun, hänelle olisi parempi, että hänen kaulaansa pantaisiin myllynkivi ja hänet upotettaisiin meren syvyyteen.

Tässä evankeliumin kohdassa Jeesus ei sijoita lasta sekundääriseksi, ei edes vanhempien suhteen ja vielä vähemmän valtiolliseksi kauppatavaraksi, vaan lapsi on jopa taivaallisessa erityisessä suojeluksessa. Samat sanat on kirjoitettu Luukkaan evankeliumin 17 luvussa varottavaksi esimerkiksi lopunajallisesta – maailman loppua edeltävästä turmiollisesta viettelyksestä. Nämä sanathan on tylysti unohdettu 2000-luvun Suomen molemmissa kansankirkoissa, kun olisi pitänyt sanoa jotakin merkittävää tunnetussa propagandasodassa, jossa ortodoksista kirkkoa leimattiin uskonlahkoksi. Tarvitaanko sellaisia katedraaleja, joissa ei uskalleta sanoa lasten uskon puolesta? Eivätkö sellaiset katedraalit sopisi murtua kiviraunioiksi ja upottaa kivet meren syvyyksiin?

Kaikki merkittävät kristilliset apologeetat (Justinus Marttyyri, Athenagoras, Tertullianus ja Lactantius) puhuvat laajasti lasten hylkäämisestä ja tuomitsevat hylkäämisen ehdottomasti. 300-luvun alussa kirjoittanut kristitty kirjailija Lactantius kirjoittaa pakanuudessa harjoitetusta lapsen kovasta kohtelusta ja kovuuden sopimattomuudesta kristitylle:

"Aivan varmasti on jumalaton se, joka jättää kaiken toisten ihmisten sääliväisyyden varaan. Vaikka sellaiselle kävisikin tahtonsa mukaisesti eli että joku toinen elättää hänen lapsensa, hän varmaan saattaa oman verenperintönsä vietäväksi joko orjuuteen tai ilotaloon. Kuka ei ymmärrä ja kuka ei tiedä, mitä erehdys voi aiheuttaa ja usein aiheuttaakin molemmille sukupuolille? Sen tekee selväksi jo Oidipuksen kohtalo, joka kietoi hänet kaksinkertaiseen rikokseen. On siis yhtä kauhean väärin hylätä lapsensa kuin tappaa se. Mutta nämä murhamiehet valittavat rahapulaansa ja sanovat tekosyyksi sen, etteivät he kykene elättämään useampia lapsia. Ikään kuin rahavarat olisivat niiden haltijoiden hallussa ja niin kuin Jumala ei joka päivä tekisi rikkaista köyhiä ja köyhistä rikkaita! Jos siis joku ei köyhyytensä takia kykene elättämään lapsia, on parempi että hän jättää kokonaan vaimonsa luokse menemisen kuin se, että hän rikollisin käsin tuhoaa Jumalan työn." (Lact. Divinae Institutiones [jumalallinen uskonoppi]. 6,20).

Lapsuutta ei saanut tuhota, vaan lapsuus ja vanhemmuus kuuluivat Jumalan luomaan pyhään tahtoon, luomisjärjestyksessä kirjoitettuun Jumalan siunaukseen.

4. Elämmekö murrosaikaa: lapset pois vanhemmilta valtiollisille vahtikoirille?

Vasta viime vuosikymmeninä eurooppalainen tapakulttuuri ja arvostukset ovat muuttuneet. Elämme murrosaikaa, jossa avioliitoista tehdään sukupuolineutraaleja, vanhemmuus ja lapsuus irrotetaan toisistaan.

Vuonna 1995 kirjoitin kirjan kahden muun henkilön kanssa: ”Syntyjä syviä”. Esittelin teoksessa myös Platonin Valtio-teoksen ratkaisun lähinnä teoksen viidennen kirjan avulla. Platon haluaa hillitä heteroseksuaalisten halujen esiintymistä.

Ihannevaltiossa on spartalaisia piirteitä. Ihannevaltion vartijat ovat valtion vahtikoiria. Vahtikoirissa ei ole naaraita eikä koiraita, naista ei eroteta miehestä. Ihannevaltiossa naiset asuvat omissa yhteisöissään, miehet omissaan: lempi toteutuu homoseksuaalisuutena. Lempeä käytetään valtiollisesti apukeinona kauniiden ja jalojen jälkeläisten saamiseksi. Siksi ihannevaltion tehtävänä on järjestää avioliiton, joissa parhaat miehet yhtyvät parhaisiin naisiin. Lapset kasvatetaan kuitenkin valtiollisesti, jotta vanhemmat eivät tunnista omia lapsiaan. Platonin valtio-ihanne on totalitaristinen: yksilö on valtiota varten, lapset syntyvät valtiota varten. Valtio ohjaa ja määrittää ihmisen hyveellisen elämän.

Juutalaisen ja kristillisen kulttuuriperinteen rappeutumisen kanssa on samanaikaisesti erityisesti lähimmän parin vuosikymmenen aikana syntynyt pohjoismaiseen käytäntöön eräänlainen platonistinen totalitaristinen vakaumus, vahtikoirat ovat saaneet institutionaalisen aseman lasten riistämiseksi irti vanhempien uskosta, kielestä ja kulttuurista. Minun mielestäni lasten oikeuksien loukkaaminen on mitä suurimmassa määrin fasismia - ihmisen vihaamista julmassa muodossa. Platonin Valtio-teosta on pidetty klassisena perusteoksena fasistiselle totalitarismille. Uudessa fasissamme valtiolliset vahtikoirat ovat tarttuneet lasten oikeuksiin sellaisella julmuudella, että ilmiön kutsuminen fasismiksi on täysin perusteltua niin aatehistoriallisista kuin eettisistä syistä.